

פתיח התורה

הרב שלמה לוונשטיין שליט"א

לקט פירושים מתוך שיעור פרשת שבוע
בביהכ"ס "דברי שיר" רח' זכריה 4 ב"ב יום חמישי בשעה 22:00

גליון מספר 64

תולדות תשס"ט

ומפרש בספר "שער בת רבים", שכשיעקב נתן לעשיו נאמר: "ויעקב נתן לעשיו לחם ונזיד עדשים ויאכל וישת" ולכאורה מדוע נתן לו יין לשתות והלא לא ביקש. אלא, בקשתו של עשיו רמוזה בחזרה על המילה "אדום", כי הנזיד היה אדום וגם היין הוא אדום. ועשיו בקש הלעיטיני נא מן האדום האדום, גם נזיד וגם יין.

"ויעקב נתן לעשיו לחם ונזיד עדשים ויאכל וישת ויקם וילך" (כה לד)

וצריך ביאור מה משמיענו הפסוק בזה שאמר שעשיו קם והלך? ומתוך הרב רבי אברהם ברודא זצ"ל (הובאו דבריו בספר "טללי אורות" של הרב קלר) דיש לומר על פי הגמרא בעירובין דף סה שיכור שמכר, אין מכירתו מכירה. ודוקא אם הגיע לשכרותו של לוט שאין יכול להלך ברגליו. אבל אם יכול ללכת מכירתו מכירה.

וזה מה שאמר הפסוק. אחרי שאנו יודעים שעשיו אכל וגם שתה יין, יתכן שכבר היה שיכור ומכירתו אינה מכירה, ולכן הדגיש הפסוק "ויקם וילך" ואם כן לא הגיע לשכרותו של לוט ומכירתו מכירה.

"וכל הבארות אשר חפרו וגו' סתמום פלישתים וימלאום עפר. וישב יצחק ויחפור את בארות המים ויקרא להן שמות כשמות אשר קרא להן אביו" (כו טו – יח)

כתב רבינו בחיי: יגיד הכתוב כי מתוך הקנאה שנתקנאו בו פלשתים סתמו כל הבארות אשר חפרו בימי אברהם אביו כדי שלא יוכל יצחק להועיל עצמו בהן ולהשקות זריעותיו ומקנהו, ואחר כן נתגבר יצחק וחפר אותן וקרא להן כשמות אשר קרא להן אביו, ועשה כן לכבוד אביו. וממה שהתורה הודיעה זה נראה שנחשב לו לזכות, ויש בזה התעוררות וקל וחומר שאל ישנה אדם מדרך אבותיו, שהרי יצחק אפילו שמות הבארות שקרא אותן אביו לא רצה לשנותן, וזה קל וחומר לדרכי האבות ומנהגותיהם ומוסר שלהם. ואולי מפני זה לא נשתנה שמו כמו שאר האבות, וזו מידה כנגד מידה. כן פירש הגאון ז"ל (הכוונה לרב האי גאון)

ובספר "אוצר אפרים" הוסיף להביא כאן דברים נפלאים בענין זה:

וזה לשון "מדרש המבואר" (בראשית רבה צ"ד ד): ממגדל צבעיא, מקום בקרבת ארץ ישראל, בעבר הירדן המזרחי, שנטועים בו ארזים טובים לרוב, משם קצצום והביאום עמהם למצרים ונטעום שם וכו', ומהם נשאו אתם המדברה לצרכי המשכן וכליו וכו', והיו ישראל יושבי המקום נוהגים בהם מימי אבותיהם איסור הנאה משום קדושת הארון, שמעצים אלו נטלו אבותינו לעשות מהם ארון עצי שיטים, והרי הם רכוש הקדש. אתון ושאלון, באו פעם יושבי המקום ושאלו לרבי חנינא חבירם של רבותינו החכמים אם יש יסוד למנהג איסור

"ויהי יצחק בן ארבעים שנה בקחתו את רבקה" (כה כ)
פירש רש"י, שהרי כשבא אברהם מהר המוריה נתבשר שנולדה רבקה ויצחק היה אז בן שלושים ושבע שנה וכו'. וקשה, למה צריך רש"י להביא חשבון מפסוקים אחרים איך היה יצחק אז בן 40 שנה, הרי כתיב כאן בפסוק מפורש "ויהי יצחק בן 40 שנה"?

ומפרש ה"שער בת רבים" דרש"י בא לתרץ מה שקשה לכאורה הרי ידוע שאברהם ויצחק היו מפורסמים בעולם בגדולתם ועושרם, והראיה שהגר בת פרעה אמרה מוטב להיות שפחה בבית אברהם וכו'. ואם כן, היה יכול יצחק להתחתן כבר מזמן, ולמה המתין עד גיל 40 שנה ועבר על מאמר חז"ל בן 18 לחופה, ואמרו חז"ל (קידושין כט עמוד ב) עברו 20 שנה ולא נשא, אומר הקב"ה תיפח עצמותיו? לכן, אומר רש"י את כל החשבון שלא היה יכול יצחק לשאת אשה קודם לכן, כי אברהם ויצחק היו נביאים וידעו ברוח הקודש שלא נמצא בכל העולם אשה צדיקה כרבקה, לכן הוכרח להתמתן עד שגדלה רבקה והיתה בת שלוש שנים ואז לקחה לו לאשה.

"ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו" (כה כא)

ולהלן כתיב "ויעתר לו ה' ותהר רבקה אשתו". וצריך להבין מדוע כשהתפלל נאמר שהתפלל על אשתו סתם, ואילו כשנענה נענה בעד רבקה אשתו.

ובספר "ליקוטי ריצב"א" מתוך שיצחק ידע שאמו שרה אמנו ע"ה לא זכתה להוליד עד שהקב"ה שינה את שמה כי שרי אינה מולידה אבל שרה תוליד. לכן חשב יצחק איך אתפלל, אם אומר רבקה, יתכן שיש גזרה בשמים שרבקה לא תוליד ורק אחרי שישנו את שמה תוליד. לכן העדיף להתפלל ללא שם, אלא על אשתו. אבל הקב"ה עשה אתה נס יותר גדול מעם שרה. שבלי שינוי השם גם כן הולידה. וזהו שאמר "ויעתר יצחק לה'", הוא התפלל רק לנוכח אשתו סתם, אבל "ויעתר לו ה' ותהר רבקה אשתו" בשמה הראשון ללא שינוי השם.

"ויעקב איש תם יושב אהלים" (כה כז)

פירש רש"י מי שאינו חריף לרמות נקרא תם. מפרש "ליקוט הגרשוני", שה' יתברך נקרא "בעל חימה" דהיינו, שהוא בעלים על החימה, וכועס רק מתי שירצה. וכן היה יעקב "איש תם". כלומר, שכשרצה היה תם, וכשנאלץ להתמודד עם עיקש, קיים את הפסוק "עם עיקש תתפתל" וכשבא אל לבן, התנהג איתו בדרכו. אבל מי שאינו חריף לרמות שאינו יודע ומבין כלל איך לרמות, איש כזה נקרא "תם". היינו סתם תם לא "איש תם" כיעקב אבינו, כי יעקב ידע איך לרמות אבל לא רצה.

"הלעיטיני נא מן האדום הזה" (כה ל)

צריך להבין מדוע חזר פעמיים על המילה "אדום".

רצים במהירות על המסלול וכולם מתרוממים לאויר. וראה זה פלא, שלבסוף אין דרכיהם שוים, וכל אחד מגיע לקצה אחר של העולם, למרות שכולם היו במסלול אחד וכולם היו מרוכזים יחד.

אבל התשובה היא פשוטה, שברגע שהמריאו, נטה כל אחד ואחד מהם נטיה מסוימת לצד אחר, וכך הגיעו כל אחד לכיוון אחר ולקצה אחר של העולם.

כך זה ג"כ בדרכי איש, אם הוא מתחיל לנטות רק קצת לכיוון אחר, אז מיד הוא נוסע על מסלול אחר, ויכול לנטות לגמרי מהדרך הישרה, ח"ו, ולהגיע למקום לא טוב, רח"ל. לכן צריך להזהר להחזיק בדרכי אבות ולא לשנות אפילו סטיה קלה ביותר, והא ראה מיצחק, שאפילו את שמות הבארות לא רצה לשנות ממה שאברהם קרא להם. עכ"תו"ד.

"ותקח רבקה את בגדי עשיו בנה הגדול החמודות אשר איתה בבית" (כז טו)

פירש רש"י שחמד אותן מנמרוד, ובמדרש אמרו רבותינו ז"ל שהיו מצוירים בהן כל מיני חיות ועל ידי זה כולן נקבצו ובאו לו כשיצא לשדה.

ויש לעיין מדוע לא לבש עשיו את הבגדים הללו באותו היום כשיצא לשדה על מנת לצוד.

ומסביר "ערוגות הבושם" הלא לעיל פירש רש"י שבגדים אלו היו מופקדים תמיד אצל רבקה אמנו, וא"כ היום כשיצא לא לקח ממנה מפני שלא רצה שהיא תדע שיצחק עומד לברכו והיא תגלה זאת ליעקב לכן יצא לצוד ציד ללא בגדי חמודות.

"הכי קרא שמו יעקב ויעקבני זה פעמים" (כו לו)

וצריך להבין הלא הוצרך לקראותו יעקב מפני שידו אוחזת בעקב עשיו? ומסביר בספר "ליקוטי ריצב"א" שעשיו טען שאם כל הסיבה לקריאת שמו יעקב היתה בגלל העקב, הרי היה צריך לקרותו "יעקב" ותוספת ה"י"י באה להראות שגם בעתיד הוא ימשיך לעקוב.

"אם יעקב ועשיו" (כח ה)

וברש"י: איני יודע מה מלמדנו. וכל המפרשים שואלים אם אינו יודע בשביל מה כתב את זה? ובספר "משכיל לדוד" כתב רבי דוד פרדו זצ"ל שכאשר יצחק אבינו שלח את יעקב אל דודו לבן אחי אמו, אמר יצחק ליעקב, איני יודע אם הדוד שלך צדיק או רשע, שהרי רוב בני דומים לאחי האם והואיל ולי יש שני בני דוד אחד צדיק ואחד רשע, ואמך היא "אם יעקב ועשיו", ממילא איני יודע מה מלמדנו, איני יודע אם זה בא ללמד אותי שהדוד שלך צדיק או רשע.

זה, או כיון שכבר נעשתה המצוה בארזים אלו שוב אין קדושה בשיריים. אמר להם, מכיון שנהגו אבותיכם בהם איסור, אל תשנו ממנהג אבותיכם, שאין להתיר איסור שנהגו בו מכל מקום. עכ"ל.

מכאן נראה מפורש ש"אל תטוש תורת אמך הוא דבר חשוב ואין לשנות".

ונביא מדברי ה"ים של שלמה" במסכת בב"ק פרק שביעי סימן לו וזמה נבין עד היכן הדברים מגיעים: היה נראה לברך שהשמחה במעונו בסיום מסכת, דאין לך שמחה יותר לפני הקב"ה אלא שמחה ורינה של תורה, דאין להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה, דלא גרע מפדיון הבן דלפרסום מצוה בעלמא הוא. וכן הוריתי פעם הלכה למעשה ונתבלבל השמחה במהומות גדולות על ידי סיבות קשות, ותליתי הסרחון בי, שעברתי על דברי רבותי שלא שמעו מעולם דבר זה וכו', ובוודאי על כל דבריהם בקבלה ובסודות פנימיות על כל שיחה ומילה.

כמו כן, לענין נשיאת כפים בכל יום בחו"ל מצינו שלא שינו בדבר ועיין בשו"ת "בית אפרים", סימן ו' שכתב דמנהג זה הוא מנהג ישן, והמשנה הווי מזלזל בכבודן של הראשונים, הלא הש"ך והסמ"ע ואחריהם רבים כהנים בודאי היו מחבבים המצוה, ולא מילא ליבו של אחד מהם להנהיג נשיאת כפים בכל יום. ע"כ. ונביא כאן מעשה נורא שהביא הנצי"ב מוולוז'ין בספרו "שו"ת משיב דבר" (סימן קד) כשרצו לשנות ממנהג זה וז"ל:

זכורני ששמעתי כמדומה מחותני הגאון מהרי"ץ הגאב"ד דוואלין זצ"ל שפעם אחת הסכים רבינו הגר"א ז"ל להנהיג נשיאת כפים בכל יום בבית מדרשו, ועיכבוהו מן השמים ונלקח לבית האסורים בעת המחלוקת הנוראה בוויילנא ל"ע. ואחר כך חו"ז הגאון אביר הרועים מוהר"א הסכים ביום אחד שביום המחרת יצוה לישא כפים. ובאותו לילה נשרף חצי העיר ובתי הכנסת שבעיר, וראו והתבוננו שיש בזה איזה דבר סוד בסתרי השפעת הברכה היורד על ידי ברכת כהנים בחוץ לארץ. ואין אתנו יודע על מה.

בשב"ק פרי מטות מסעי תשנ"ח הייתי משובתי שב"ק במחיצת הגאון ר' מנשה קליין שליט"א בקרית אונגוואר בעיה"ק ירושלים ת"ו. ובדברי התורה אשר נשא בסעודה שלישית בקול חוצב להבות אש דברות קודש מענין השמירה על מנהגי אבות שלא לשנות מהם כמלוא נימא. בין היתר הביא את דברי רבינו בחיי הנ"ל, שיצחק אבינו לא שינה אפילו את שמות הבארות.

והוסיף משל לסבר את האוזן, למה הדבר דומה, לשדה תעופה גדול שממנו ממריאים ביום אחד מאות מטוסים לכל קצוי תבל. כולם מרוכזים על הקרקע וכולם אצים

